

Aletta Advies

DE MICHI-NOEKI ALS SOCIALE INFRASTRUCTUUR IN DE OOSTERPARKWIJK, GRONINGEN

ONTMOETINGEN, PARTICIPATIE EN MOBILITEIT

Sander van Lanen
Louise Meijering
Seilina Elings
Wouter Heinen

DECEMBER 2025

Dit rapport is geschreven in opdracht van de gemeente Groningen.

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
Leeswijzer	5
Managementsamenvatting	6
De twee eerdere onderzoeken	7
Michi-Noeki als sociale infrastructuur	10
Merkregistratie Michi-Noeki	43

Voorwoord

Het terugdringen van eenzaamheid en het verbeteren van welzijn van bewoners vraagt in buurten om ontmoetingsplekken. Het gaat dan om zogenaamde sociale infrastructuur: openbare ruimte als parken, pleinen en speelplekken en voorzieningen als bibliotheken, buurthuizen, scholen, winkels en cafés. Buurten die beschikken over veel en diverse ontmoetingsplekken beschikken over meer veerkracht. Deze openbare ruimten en voorzieningen versterken het sociaal weefsel.

De Michi-Noeki is een experimentele kleinschalige ontmoetingsplek in de Groningse Oosterparkwijk. Het gebouwtje komt voort uit de Who Cares?-prijsvraag van het College van Rijksadviseurs. Het ontwerp van bureau Vollmer+partners biedt ruimte aan buurtbewoners om een praatje te maken, een kopje koffie te drinken en naar het toilet te gaan. De kiosk wordt doordeweeks beheerd door vrijwilligers. De intentie is dat het bijdraagt aan ontmoetingen tussen buurtbewoners, aan sociale participatie en aan bewegen door de wijk.

Het is leerzaam om experimenten te evalueren. Door gesprekken te voeren met bezoekers en vrijwilligers toont dit kwalitatieve onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen (RUG) goed aan wat de maatschappelijke meerwaarde is van de Michi-Noeki. Het rapport beschrijft het gebruik en de ervaring van bezoekers en vrijwilligers, alsmede hoe interacties tussen bezoekers en vrijwilligers zich voltrekken. Bezoekers kunnen vrijblijvend naar binnen lopen. Er komen bezoekers die weinig gebruik maken van buurthuizen. De locatie nabij winkels, een bushalte en op een kruispunt van routes draagt bij aan het succes van de Michi-Noeki als halteplaats. De kiosk heeft een intieme binnenruimte met een grote koffietafel waar men makkelijk met andere bezoekers en vrijwilligers een praatje maakt. De buitenbank versterkt de publieke kwaliteit van deze locatie.

Het kleine gebouwtje blijkt in meerdere opzichten een sociale meerwaarde te hebben. Volgens de onderzoekers draagt het bij aan het ontwikkelen van 'zwakke banden'. Buurtbewoners doen hier nieuwe contacten op. Deze ontmoetingen verhogen het onderlinge vertrouwen en het thuisgevoel in de wijk. En doordat vrijwilligers uit de buurt het dagelijks beheer verrichten krijgen bewoners meer zeggenschap over hun omgeving. Sommige vrijwilligers doen ervaring op om door te stromen naar verder vrijwilligers- of betaald werk.

De Michi-Noeki heeft zich in korte tijd ontwikkeld tot een 'Third Place', een sociale omgeving dichtbij het eigen huis voor vooral oudere, Nederlandse en kwetsbare bewoners. De aanwezigheid van een vaste groep bezoekers in de kleine ruimte kan echter wel een bedreiging vormen voor het laagdrempelige karakter en de openheid voor nieuwe bezoekers.

Het is een aanvulling op de bestaande sociale infrastructuur in de Oosterparkwijk en een levensvatbaar concept om te kopiëren. Volgens het rapport voorziet een uitbreiding in de Oosterparkwijk niet persé in een aanvullende behoefte. Het concept is wel goed toepasbaar in andere wijken. Door te leren van deze eerste Michi-Noeki kan het concept verder vervolmaakt worden. Dit onderzoek biedt daarvoor hele bruikbare inzichten.

Ivan Nio, Sociaal Bouwmeester Groningen

Leeswijzer

Dit document bestaat uit verschillende onderdelen die samen een volledig beeld geven van de impact van de Michi-Noeki op de buurt. Het opent met een voorwoord van Ivan Nio, sociaal bouwmeester bij gemeente Groningen. Daarna volgt een managementsamenvatting met de belangrijkste bevindingen uit de onafhankelijk uitgevoerde onderzoeken door de RUG. Vervolgens zijn de twee eerdere onderzoeken (het procesonderzoek en de nulmeting) opgenomen, aangevuld met het meest recent onderzoeksrapport. Tot slot is de merkregistratie van Michi-Noeki, opgesteld door Vollmer+partners, als bijlage opgenomen.

Managementsamenvatting

Louise Meijering & Sander van Lanen

De Michi-Noeki is een plek in de Groningse Oosterparkwijk waar mensen even kunnen zitten, koffie drinken, of naar het toilet kunnen gaan. Het doel is het terugdringen van eenzaamheid, het bevorderen van participatie, en het verbeteren van de dagelijkse mobiliteit van ouderen.

De Michi-Noeki is een laagdrempelige ontmoetingsplaats die een diverse groep bezoekers aantrekt – al zijn er meer oudere bezoekers dan jongere. De meesten bezoeken de Michi-Noeki alleen. De belangrijkste redenen om de Michi-Noeki te bezoeken zijn een kop koffie, een praatje, en het toilet. Sommige bezoekers gebruiken de Michi-Noeki onderweg naar andere bestemmingen, dus als halteplaats.

Visies op de Michi-Noeki als interventie

De verschillende betrokkenen verwachtten dat een sociale infrastructuur interventie als de Michi-Noeki zou kunnen bijdragen aan sociaal-maatschappelijke uitdagingen rondom eenzaamheid, participatie, en mobiliteit.

- Architecten zien bewust ontworpen ontmoetingsplekken die worden verbonden door wandelpaden als een manier om mobiliteit en daarmee spontane sociale interactie te bevorderen, en eenzaamheid terug te dringen.
- Medewerkers van de gemeente zien de Michi-Noeki als een laagdrempelige ontmoetingsplek die het verdwijnen van andersoortige ontmoetingsplekken kan vervangen. Zij verwachten dat ontmoetingen tussen bewoners en vrijwilligers het vertrouwen tussen bewoners en de gemeente zal verhogen.
- Maatschappelijk werkers zien de mogelijkheid om via de Michi-Noeki het deel van de bevolking te bereiken die anders de weg naar ondersteuning niet snel vindt. Zij verwachten ook dat vrijwilligerswerk in de Michi-Noeki een opstap kan zijn naar bredere sociale en economische participatie.

Michi-Noeki als sociale infrastructuur

Michi-Noeki en eenzaamheid

- De Michi-Noeki is een plek van steun en leidt tot de ontwikkeling van ‘weak ties’: niet-intensieve contacten die positief bijdragen aan vertrouwen, sociale cohesie, en welzijn.
- De meeste bezoekers van de Michi-Noeki voelen zich niet structureel eenzaam. Wel bezoeken zowel bezoekers als vrijwilligers de Michi-Noeki als ze zich eenzaam of minder goed voelen.
- Bezoekers leren nieuwe mensen kennen in de Michi-Noeki. Ontmoetingen met deze nieuwe bekenden beperken zich vaak tot de Michi-Noeki en korte begroetingen op straat.

Michi-Noeki en participatie

- De Michi-Noeki wordt vaak bezocht door personen die (nog) geen andere ontmoetingsplekken in de wijk bezoeken.
- Voor vrijwilligers biedt de Michi-Noeki een plek om actief te worden en door te groeien naar ander vrijwilligerswerk of een betaalde baan.

Michi-Noeki en mobiliteit

- De meeste bezoekers geven aan geen mobiliteitsbeperking te ervaren, al is het gebruik als ruststop wel een indicatie dat de Michi-Noeki mobiliteit ondersteunt.
- De Michi-Noeki is soms een doel om naar buiten te gaan en ondersteunt daarmee beweging en mobiliteit.

De twee eerdere onderzoeken

De Nulmeting sociale netwerken Oosterparkwijk

Louise Meijering

In het najaar van 2021 en 2022 hebben groepjes studenten in de Onderzoeksmaster Spatial Sciences onderzoek gedaan naar de sociale netwerken van inwoners van de Oosterparkwijk. Zij hebben zich respectievelijk gericht op de omgeving van het Wielewaalplein (2021) en het Linnaeusplein (2022). Dit onderzoek kan gezien worden als een nulmeting, omdat het is uitgevoerd voordat de Michi-Noeki is gerealiseerd. Het onderzoek uit 2021 is het meest relevant voor dit rapport omdat de Michi-Noeki op het Wielewaalplein is gerealiseerd. Een tweede Michi-Noeki aan het Linnaeusplein is (nog) niet gerealiseerd, wat de nulmeting daar minder relevant maakt. Het onderzoek uit 2021 bestond uit twee onderdelen: 1) een enquête onder inwoners van de Oosterparkwijk die rond het Wielewaalplein wonen (N=61); en 2) Observaties rondom de beoogde locatie van de Michi-Noeki aan het Wielewaalplein (N=7.224) (zie Figuur 1).

De observaties laten zien dat de meeste aanwezigen rondom het Wielewaalplein jongvolwassenen zijn, en dat vrouwen iets in de meerderheid zijn. Uit de enquête blijkt dat veel huishoudens uit meerdere personen bestaan, maar dat ruim 4 op de 10 respondenten in een éénpersoonshuishouden woont en dat de meeste woningen huurwoningen zijn. Er zijn veel onderlinge contacten tussen buurtbewoners en bezoekers geobserveerd, vooral bij plekken als parken en winkels. Daar is het drukker dan in de woonstraten. Slechts een kwart van de mensen wordt alleen gezien en er worden weinig mensen met mobiliteitsproblemen geobserveerd.

De observaties tonen dat de meeste gebruikers van de openbare ruimte op de beoogde locatie van de Michi-Noeki doorkruisen. De publieke ruimte functioneerde voor de realisatie van de Michi-Noeki niet als ontmoetingsruimte, terwijl er wel veel passanten zijn. Het onderzoek uit 2024 en 2025 toont aan dat de locatie van de Michi-Noeki op

een drukke plek een belangrijke rol speelt bij het (eerste) bezoek van vele gebruikers. De Michi-Noeki heeft de publieke ruimte op het Wielewaalplein dus veranderd van een passantenruimte naar een ontmoetingsruimte.

De locatie van de Michi-Noeki als ontmoetingsplaats is belangrijk en haar aanwezigheid kan de aantrekkingskracht en verbinding in de buurt vergroten. De nulmeting laat zien dat vertrouwen een sleutelrol speelt in het versterken van sociale banden en het tegengaan van eenzaamheid. Dit is met name belangrijk voor kwetsbare groepen, zoals oudere (alleenstaande) mannen, huisvrouwen, jongvolwassenen en mensen met een niet-westerse achtergrond. In aanvulling op de nulmeting heeft een Masterstudent Population Studies in 2022 haar scriptie geschreven over ouder worden in de Oosterparkwijk. Een relevante bevinding in haar onderzoek is de 'dorpse' sfeer in de Oosterparkwijk, die gesymboliseerd wordt door het groeten van elkaar met 'moi'. 'Moi' is een typisch Groningse groet. Vanwege de toenemende diversiteit van de bevolking van de Oosterparkwijk staat het gevoel van bekendheid met en thuishoren in de wijk onder druk, met name bij oorspronkelijke en wat oudere bewoners. Beide studentenonderzoeken onderstrepen het voorkomen van eenzaamheid in de Oosterparkwijk, en benadrukken de potentie van de Michi-Noeki om een rol te spelen in het verminderen van eenzaamheid in de wijk.

Het is belangrijk te vermelden dat in het najaar van 2021 maatregelen van kracht waren die sociale interacties tussen mensen beperkten, in het kader van de COVID-19 pandemie. De volgende globale regels waren van kracht: 1,5 meter afstand houden; coronatoegangsbewijs verplicht in restaurants, cafés, en bij evenementen. Eind november 2021 sloot bijna alles om 17:00 uur, behalve essentiële winkels, die om 20:00u moesten sluiten. Publiek was niet toegestaan bij sport, mensen mochten maximaal vier mensen per dag ontvangen. Thuiswerken was de norm, in het onderwijs golden strenge regels voor aantal aanwezigen in een ruimte. Mondkapjes waren bijna overal verplicht, net als

het regelmatig doen van een zelftest. Deze maatregelen hebben mogelijk impact gehad op de ervaringen rondom sociale relaties van de respondenten in het onderzoek. Ook hadden deze maatregelen invloed op het aantal bewegingen buitenshuis en, bijvoorbeeld, winkelbezoek.

Visies op de Michi-Noeki als interventie

Sander van Lanen

De term sociale infrastructuur wint de laatste jaren aan populariteit. Het begrip duikt regelmatig op in verschillende beleidsstukken en wordt gezien als oplossing voor een veelheid aan problemen. Zo zou het een bijdrage kunnen leveren aan gezondheid, sociale contacten, veiligheid, klimaatadaptatie, en armoede. Sociale infrastructuur is breed gedefinieerd, maar gaat meestal over fysieke plekken die sociaal leven mogelijk maken. De Michi-Noeki is een vorm van sociale infrastructuur; het is een fysieke ruimte die ontmoetingen, mobiliteit, en participatie faciliteert.

Welke mogelijkheden zien professionals voor de Michi-Noeki als sociale infrastructuur om bij te dragen aan de uitdagingen die bij de Michi-Noeki centraal staan; eenzaamheid, participatie, en mobiliteit? Om die vraag te beantwoorden sprak Julia Brink in 2023, dus voordat de Michi-Noeki open was, met 9 professionals die betrokken waren bij het proces van ontwerp, realisatie, en uitvoering van de Michi-Noeki in de Oosterparkwijk. Deze groep professionals, bestaande uit architecten, gemeentelijke professionals en professionals vanuit het maatschappelijk werk, bekeek de uitdagingen in de wijk vanuit hun eigen invalshoek. Allen zagen de positieve bijdragen van sociale infrastructuur op deze uitdagingen, wederom vanuit het perspectief van hun eigen expertise. Zij deelden hun ideeën over de probleemschets, het soort benodigde interventie, en haar (verwachte) impact.

De architecten vertrokken sterk vanuit de omschrijving in de prijsvraag Who Cares? en benoemden eenzaamheid onder ouderen en gezond thuis ouder worden als voornaamste uitdagingen. Een laagdrempelige ontmoetingsplek kan, volgens hen, de eenzaamheid terugdringen én de mobiliteit verhogen als ouderen weer vaker de deur uit gaan. De positieve invloed op mobiliteit zou het grootst zijn met realisatie van de 'zilverdraden';

toegankelijke wandelroutes die verschillende Michi-Noeki's met elkaar verbinden. En een verhoogde mobiliteit draagt dan weer bij aan meer ontmoetingen, een betere gezondheid (beweging), en betere zorg (opbouwen van een steunnetwerk). Architecten verwachtten een toename van relatief oppervlakkige relaties die het onderling vertrouwen onder buurtbewoners kunnen vergroten en hun sociale eenzaamheid kunnen verminderen.

Gemeentelijke professionals noemden als voornaamste uitdagingen de relatieve kwetsbaarheid van de buurt en verdwijnende ontmoetingsplekken, zoals kleinere winkeltjes als de bloemenzaak en een sigarettenwinkel. Ook zij zagen een toegankelijke ontmoetingsplek en contactpunt als een geschikte oplossing voor deze uitdaging. Dit zou onderling vertrouwen en steun vergroten, en inwoners in aanraking brengen met de aanwezige professionele ondersteuning. Mobiliteit speelde voor hen een minder directe rol, de Michi-Noeki werd vooral ondersteunend gezien aan het faciliteren van ontmoetingen. Gemeentelijke medewerkers verwachtten dat de Michi-Noeki inwoners sociaal en economisch zouden kunnen activeren, en dat het een plek kon zijn voor vroegsignalering en handelingsperspectief. De buurt als geheel zou daarmee weerbaarder worden vanwege sterke netwerken, onderlinge steun, en bekendheid met professionele ondersteuningsdiensten.

Betrokkenen vanuit het maatschappelijk werk benoemden een gebrek aan sociale infrastructuur in de wijk als onderdeel van het 'probleem'. Verder merkten zij dat een deel van de doelgroep moeilijk te bereiken was – bijvoorbeeld alleenstaanden van middelbare leeftijd die hulp kunnen gebruiken bij werk, wonen, of sociale contacten. De Michi-Noeki, als toegankelijke plek, kon volgens hen een laagdrempelig contact- en signaleringspunt zijn voor deze doelgroep. Ook verwachtten zij dat vrijwilligers in de Michi-Noeki ervaring konden opdoen om sociaal en economisch mee te doen. Als laatste zagen ze de Michi-Noeki als mogelijk contactpunt dat bewoners verbindt aan activiteiten en initiatieven in de wijk, en indien nodig, met het maatschappelijk werk. Deze betrokkenen zagen de Michi-Noeki dus als verbinder tussen mensen, activiteiten, en organisaties die in de wijk actief zijn.

Verschillende betrokkenen bij de Michi-Noeki delen de visie dat de Michi-Noeki, als sociale infrastructuur, kan bijdragen aan uitdagingen rondom eenzaamheid, participatie en mobiliteit in de wijk. Hoe die uitdagingen precies gezien worden, en hoe een laagdrempelige ontmoetingsplek kan bijdragen aan het oplossen ervan, verschilt per achtergrond. Onder deze professionals is er eenheid in diversiteit; zij geloven in de effectiviteit van sociale infrastructuur als interventie voor sociale contacten, participatie en mobiliteit maar doen dit vanuit verschillende ideeën over de belangrijkste uitdagingen, de manier waarop sociale infrastructuur hier een bijdrage aan levert, en waarom de Michi-Noeki precies een effectieve interventie is.

De Michi-Noeki als sociale infrastructuur

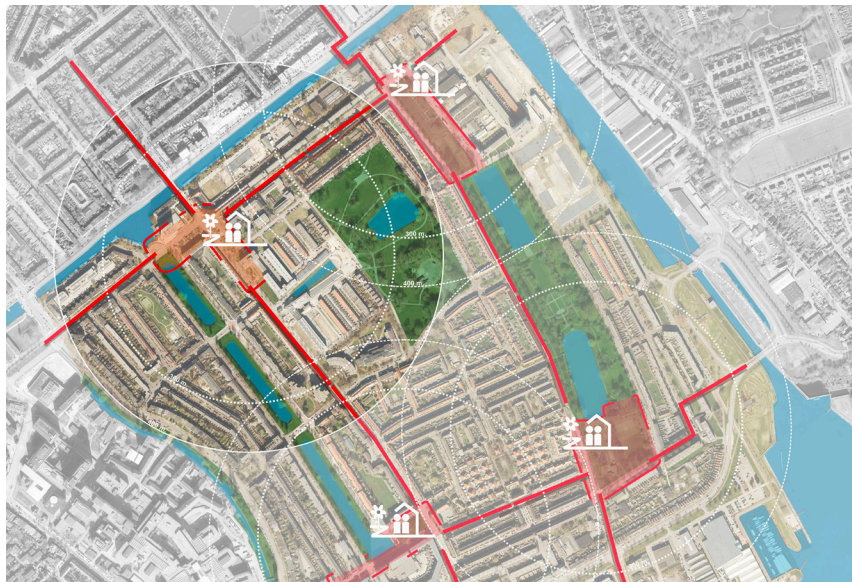
Sander van Lanen, Louise Meijering, Seilina Elings & Wouter Heinen

1.	Inleiding	11
2.	Methoden	13
3.	De functie van de Michi-Noeki	14
3.1	De Michi-Noeki als ontmoetingsplaats	14
3.2	Bezoek en gebruik van de Michi-Noeki	16
3.3	Waardering van de Michi-Noeki	20
3.4	Conclusie: functie van de Michi-Noeki	22
4.	De doelen van de Michi-Noeki	23
4.1	De Michi-Noeki als ontmoetingsplaats	23
4.2	De Michi-Noeki en participatie	26
4.3	De Michi-Noeki en mobiliteit	29
4.4	Conclusie: doelen van de Michi-Noeki	30
5.	Conclusie: De Michi-Noeki als sociale infrastructuur	31
6.	Bijlagen	34
6.1	Interviewgids Michi-Noeki als ontmoetingsplek	34
6.2	Interviewgids Michi-Noeki als participatieplek	39

1. Inleiding

Op 22 september 2022 opende de Michi-Noeki in de Groningse Oosterparkwijk, op de hoek van de Zaagmuldersweg en de Vinkenstraat. De Michi-Noeki is een relatief kleine ruimte met zitplaatsen, koffie en thee, een toilet, en een kleine werkruimte. De locatie, vlakbij het Wielewaalplein, huisvest meerdere voorzieningen in de directe omgeving, waaronder de winkels Action en Lidl, een snackbar, de Sint-Franciscuskerk, en een bushalte. In hetzelfde gebouw als de Michi-Noeki zit een vishandel. Gelegen op een pleintje te midden van deze voorzieningen, ligt de Michi-Noeki op de route voor inwoners van de wijk op weg naar andere bestemmingen (zie Figuur 1).

Figuur 1: De locatie van de Michi-Noeki bij het Wielewaalplein in de Oosterparkwijk¹

De Michi-Noeki is een halteplaats in de wijk geïnspireerd op het Japanse Michi-Noeki concept. De Michi-Noeki is een fysieke plek waar bewoners en bezoekers kunnen uitrusten, een kop koffie kunnen drinken, met iemand in gesprek kunnen raken, en naar het toilet kunnen gaan. De Michi-Noeki is een interventie en heeft als specifieke doelstellingen om eenzaamheid terug te dringen, participatie te verbeteren, en mobiliteit te bevorderen in de wijk. De Oosterparkwijk in Groningen vertoont namelijk kenmerken van een ‘aandachtswijk’², zoals een concentratie van lage inkomens, verminderde gezondheid, eenzaamheid en achterblijvende bewonersparticipatie. Het doel van de Michi-Noeki, en eventueel meerdere Michi-Noeki’s, is om een rustpunt in de wijk te creëren dat bewoners in hun dagelijkse routine ondersteunt, hun bewegingen makkelijker maakt en sociaal contact bevordert. In Michi-Noeki werken 18 vrijwilligers en er komen gemiddeld ongeveer 120 bezoekers per week (telling juni 2025).

Onderzoekers van de Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen hebben voor de gemeente Groningen onderzoek gedaan naar deze eerste Michi-Noeki in Groningen en Nederland. Als onderdeel van dit onderzoek is in het najaar van 2024 een studie gedaan naar hoe bezoekers de Michi-Noeki gebruiken en hoe vrijwilligers de plek ervaren. Dit rapport presenteert de bevindingen van dit deel van het onderzoek. In gesprekken met bezoekers en vrijwilligers richtten we ons specifiek op de thema’s eenzaamheid en participatie. Daarnaast stelden we enkele vragen over mobiliteit.

1 <https://mijnoosterparkwijk.nl/michi-noeki/>.

2 De term aandachtswijk wordt door bewoners van wijken met een bovengemiddelde aanwezigheid van armoede verkozen boven termen als kwetsbare wijk, armere wijk, of krachtwijk. Zie <https://adviesgroepmaastricht.wordpress.com/2023/09/06/hoe-noem-je-een-armere-wijk/>.

De Michi-Noeki is een voorbeeld van sociale infrastructuur³: plekken en voorzieningen die sociale contacten en uitwisselingen mogelijk maken⁴. De hoofdvraag is daarom;

In hoeverre functioneert de Michi-Noeki als sociale infrastructuur in de Oosterparkwijk?

Deelvragen die daarbij worden gesteld zijn:

1. In hoeverre fungeert de Michi-Noeki als ontmoetingsplaats in de wijk?

Deze ontmoetingen zijn divers van aard, bijvoorbeeld ontmoetingen tussen buurtbewoners onderling, ontmoetingen tussen buurtbewoners en wijkprofessionals, en ontmoetingen tussen wijkbewoners en verschillende sociale voorzieningen.

2. In hoeverre participeren wijkbewoners in de Michi-Noeki en hoe ervaren zij deze participatie?

Dit betreft hoe bewoners, WerkPro deelnemers, en anderen betrokken raken bij de Michi-Noeki, waarom ze besluiten erin te participeren, en hoe zij deze participatie evalueren.

3. In hoeverre bevordert de Michi-Noeki de mobiliteit van inwoners wijkbewoners?

Deze vraag bekijkt of de mogelijkheid tot rust en gezelschap het bewegen door de wijk ondersteunt, en op welke manier(en) de Michi-Noeki dit doet.

³ Brink, J., van Lanen, S. & Meijering, L. (2023) Sociale infrastructuur tegen eenzaamheid. *AGORA magazine* 39(2):28-29.

⁴ Latham, A. & Layton, J. (2019) Social infrastructure and the public life of cities: studying urban sociality and public spaces. *Geography Compass* 13(7).

Leeswijzer

Hoofdstuk twee geeft een kort overzicht van de gebruikte onderzoeksmethoden in dit rapport en hoe het past binnen het volledige onderzoekstraject rond de Michi-Noeki.

Hoofdstuk drie geeft een algemeen beeld over het gebruik en ervaring van bezoekers en vrijwilligers van de Michi-Noeki. Het laat zien dat mensen over het algemeen tevreden zijn met haar functioneren als laagdrempelige ontmoetingsplek.

Hoofdstuk vier bespreekt de Michi-Noeki als ontmoetingsplek, plek voor sociale participatie, en de relatie met mobiliteit.

Hoofdstuk vijf beantwoordt de hoofdvraag en concludeert dat de Michi-Noeki een specifieke plek inneemt in het netwerk van sociale infrastructuur in de Oosterparkwijk. Ze is een laagdrempelige ontmoetingsplek die een groep wijkbewoners bedient die niet zo vaak andere sociale infrastructuur in de wijk bezoeken. Het is dus een goede aanvulling op het netwerk van sociale infrastructuur in de Oosterparkwijk. Hoofdstuk vijf presenteert ook een aantal mogelijkheden voor toekomstig onderzoek.

2. Methoden

De Rijksuniversiteit Groningen is sinds 2020 betrokken bij het project rondom de Michi-Noeki. Sindsdien heeft het op enkele manieren onderzoek uitgevoerd naar de situatie voordat de Michi-Noeki was gerealiseerd en naar het projectproces (zie figuur 2). Helaas is de nulmeting op het Wielewaalplein, dezelfde locatie als dit rapport, niet tot beperkt bruikbaar gezien de verstreken tijd en het afnemen van de nulmeting tijdens één van de lockdowns in de pandemie.

Voor dit rapport spraken we met 23 personen die de Michi-Noeki regelmatig bezoeken of er vrijwilligerswerk doen. We spraken met 10 bezoekers en 13 vrijwilligers. De interviews met bezoekers richtten zich met name op eenzaamheid, ontmoetingen, en het gebruik van sociale infrastructuur. De gesprekken met vrijwilligers gingen met name over participatie en ontmoetingen. Deze gesprekken vonden plaats van oktober tot december 2024.

De bezoekers van de Michi-Noeki zijn over het algemeen oudere inwoners van de Oosterparkwijk (zie hoofdstuk 3). Onder de vrijwilligers bevinden zich ook wat jongere bewoners. Deze leeftijdsverdeling is terug te zien in de geïnterviewde groepen, namelijk tussen de 51 en 78 voor bezoekers en tussen de 28 en 77 jaar oud voor vrijwilligers. We spraken 5 vrouwelijke en 5 mannelijke bezoekers. Van de gesproken vrijwilligers waren 9 vrouw en 4 man.

Alle gesprekken zijn opgenomen en naderhand uitgeschreven. Deze uitgeschreven teksten zijn geanalyseerd. De resultaten van die analyse worden in dit rapport gepresenteerd om de hierboven gestelde onderzoeksvragen te beantwoorden.

Onderzoek naar de Michi-Noeki

2021/2022	Nulmeting Wielewaalplein door studenten van de onderzoeksmaster Ruimtelijke Wetenschappen: observaties en enquête.
2022	Masterscriptie 'ageing in place or out of place' in de Oosterparkwijk door Justine van der Feen: diepte-interviews.
2023	Nulmeting Linnaeusplein (mogelijke locatie 2e Michi-Noeki) door studenten van de onderzoeksmaster Ruimtelijke Wetenschappen: observaties.
2023	Procesonderzoek door Julia Brink: diepte-interviews.
2024	Onderzoek met bezoekers en vrijwilligers van de Michi-Noeki: interviews (dit rapport).

Figuur 2: Onderzoek naar de Michi-Noeki

3. De functie van de Michi-Noeki

3.1 De Michi-Noeki als ontmoetingsplaats

Laagdrempelig

Bezoekers ervaren de Michi-Noeki als een laagdrempelige ontmoetingsplek. Zeven van de 10 bezoekers die we spraken gaven aan op geen enkele manier een drempel te ervaren om de Michi-Noeki een eerste keer te bezoeken:

...het gaat heel makkelijk, zo van 'goedemiddag, wat is er hier te doen', en dan krijg je uitleg. Nou, en daarna maar een bakkie. (Denise, bezoeker)

De meeste bezoekers ervaren de Michi-Noeki dus als zeer toegankelijk. Toch is dit niet voor iedereen zo. Bezoekers die een drempel ervaren noemden een persoonlijke terughoudendheid in het betreden van nieuwe plekken met onbekende mensen of de onduidelijkheid over wat de Michi-Noeki is.

... de allereerste keer dat ik hier kwam, dacht ik dat het een Chinees koffie- of theehuis was. Dat kwam door de naam. Ik heb het zo vaak gezien, maar ik dacht 'nee, ik ga geen dure Chinese koffie kopen hier'. Want ik weet hoe duur Chinese restaurants zijn. (Jay, bezoeker)

Een eerste stap om de Michi-Noeki te bezoeken wordt vaak gezet door één van de functies te gebruiken – het toilet, de viszaak – of omdat mensen er langskomen onderweg van of naar de winkels in de buurt. Terwijl de 'vreemdheid' soms voor terughoudendheid zorgt, wekt het ook interesse op. De uitstraling, de functionaliteit, en de locatie helpen bezoekers die liever eerst de kat uit de boom kijken om over de drempel te stappen.

Vrijwilligers herkennen een mogelijke drempel. Zij merken dat de aanwezigheid van veel mensen of een groep mensen die elkaar al kent voor terughoudendheid kan zorgen bij nieuwe bezoekers.

...als we iemand buiten zien en we denken, goh, die durft misschien niet zo goed naar binnen te komen, bijvoorbeeld omdat [we] de hele tafel al vol had[den] zitten. Ja, dan loopt één van ons beiden even naar buiten, zo van, 'kom je binnen' of 'heb je zin om ook binnen te komen?' (Annet, vrijwilliger)

Het mogelijke 'intimiderende' effect van een groep mensen wordt versterkt door de kleine ruimte van de Michi-Noeki. Er is slechts één tafel waardoor er weinig ruimte is om binnen alleen te zitten en eerst wat te observeren. Terwijl vrijwilligers aangeven dat ze, net zoals Annet, weifelende bezoekers actief uitnodigen, zien ze ook dat eerste-keer bezoekers soms later terugkomen.

Bezoekers van de Michi-Noeki

Alle deelnemende bezoekers wonen in de Oosterparkwijk of daar dicht in de buurt, bijvoorbeeld in de Korrewegwijk of de Indische Buurt. De bezoekers wonen vaak al langer in de wijk, de meeste minstens vijf jaar. Een aantal bezoekers en vrijwilligers is in de wijk geboren, heeft een periode elders gewoond, en is teruggekeerd. Vrijwilligers vertelden dat er soms bezoekers van buiten de wijk komen. Volgens hen komen deze bezoekers de Michi-Noeki uit nieuwsgierigheid bekijken of zijn ze in de wijk om een andere reden. Bezoekers van de Michi-Noeki zijn dus vooral zeer lokaal en meestal een groep die al langer in de wijk woont.

De vrijwilligers vertelden dat niet veel jongeren de Michi-Noeki bezoeken. Mogelijk spelen de openingstijden (maandag tot vrijdag, 9.00-17.00) hier een rol. De prijsvraag Who Cares?, waar de Michi-Noeki uit voortkomt, was gericht op oudere bewoners. Die doelgroep wordt bereikt onder zowel bezoekers als vrijwilligers:

Ja, oude mensen, jonge mensen, maar oude mensen komen vaker dan jonge mensen. Die hebben tijd, hebben geen haast, die willen graag met andere mensen praten, kletsen. (Samira, vrijwilliger)

De Michi-Noeki wordt over het algemeen ervaren als inclusief. Andere vormen van diversiteit naast leeftijd zijn ook besproken. Bezoekers en vrijwilligers waarden dat de Michi-Noeki open is voor iedereen, ongeacht seksuele geaardheid, nationale afkomst, inkomen of opleiding. Desalniettemin verschillen de meningen over de mate van diversiteit:

...het is vrij inclusief, maar qua doelgroep die hier komt merk je dat het wel gewoon een bepaalde doelgroep dient [...]. [Ik zie hier heel weinig bezoek van mensen met een migratieachtergrond of iets dergelijks, of nieuwe Oosterparkers. (Thomas, vrijwilliger)

Je hebt ook wel buitenlanders, die komen hier, die zijn hier gewoon ook. Ja, die zijn blij dat ze gewoon hier heel welkom zijn. (Harrie, vrijwilliger)

De meeste deelnemers aan het onderzoek benadrukken dat voornamelijk oudere, Nederlandse, en kwetsbaardere personen de Michi-Noeki bezoeken.

Een specifiek voorbeeld van inclusiviteit is de prijs van koffie en thee: die is lager dan in commerciële ontmoetingsplekken en dat verhoogt de laagdrempeligheid van de Michi-Noeki. Er zijn echter bezoekers die het te duur vinden of niet kunnen betalen, en dat wordt op een creatieve manier opgelost:

Er is ook [een bezoeker,] die heeft absoluut geen geld. [Maar] we hebben muntjes. [...] Dat doe ik een beetje buiten het zicht van iedereen. Dan geef ik haar een handje vol muntjes. Voor haar eergevoel ook. Ik kan [de koffie] haar gratis geven, en plein public, maar dat voelt ook niet goed. De rest betaalt wel. (Harrie, vrijwilliger)

Het uitgangspunt is dat iedereen betaalt, maar ook dat iedereen mee kan doen. Door het uitdelen van muntjes kan deze bezoeker meedoen zonder dat anderen zien dat zij niet betaalt. De bezoeker voelt zich dan niet aangekeken, en andere bezoekers voelen het niet als oneerlijk. Dit draagt bij aan de Michi-Noeki als inclusieve plek.

Vrijwilligers van de Michi-Noeki

De vrijwilligers werken één, soms twee vaste dagdelen in de week. Sommigen werken er sinds de opening, anderen zijn recent begonnen. Vrijwilligers hebben verschillende redenen om te beginnen; sommigen zijn geïnteresseerd in het concept, anderen zoeken een zinvolle tijdsbesteding nadat werk of zorgtaken afnamen, anderen willen actief worden na een medisch hersteltraject. De gesproken vrijwilligers vinden het werk prettig. Ze waarderen vooral de diversiteit aan personen die ze te spreken krijgen in de Michi-Noeki en het gevoel dat ze wat kunnen betekenen voor wijkbewoners.

Sommige vrijwilligers die in de ochtend werken gaven aan dat het werk ook weleens saai kan zijn omdat het dan niet erg druk is. Informatie over de koffieverkoop bevestigt dit. Anderen zeiden dat het werk soms beperkt uitdagend is. Maar over het algemeen zijn de vrijwilligers tevreden met de Michi-Noeki en de rol die ze daarin kunnen spelen.

De Michi-Noeki slaagt er in een laagdrempelige ontmoetingsplek te zijn en de vrijwilligers werken er met tevredenheid. De locatie, de aangeboden functies, en de nieuwigheid van het concept helpen daarbij. Bezoekers komen voornamelijk uit de wijk. Jongere bezoekers komen relatief weinig naar de Michi-Noeki. Door de lage prijzen van koffie en thee is de Michi-Noeki inclusief.

3.2 Bezoek en gebruik van de Michi-Noeki

Reden voor bezoek

De meeste bezoekers vinden 'kletsen' en een kopje koffie het belangrijkste voor hun bezoek aan de Michi-Noeki. Dit bevestigt het belang van de Michi-Noeki als ontmoetingsplek:

Soms kom ik twee keer per week voor het werk, maar soms kom ik elke dag hier om koffie te drinken en te kletsen met de mensen, met mijn collega's, met gasten, met iedereen. (Samira, vrijwilliger)

Kletsen en koffie kunnen letterlijk en figuurlijk worden geïnterpreteerd. Het zijn termen die informeel en laagdrempelig samenzijn met buurtbewoners benadrukken. De Michi-Noeki is een plek om te zijn en een praatje te maken, vaak 'op de bonnefooi' zonder met bekenden af te spreken.

Een andere reden om de Michi-Noeki te bezoeken is het toilet. Het toilet zorgt voor verschillende soorten bezoek. Er zijn mensen die vanwege het toilet voor het eerst naar de Michi-Noeki gaan en daarna regelmatig terugkeren. Anderen, zoals Anna, gebruiken het toilet in hun dagelijkse routine in de wijk. Als laatste zijn er bezoekers die het toilet gebruiken en daarna weer verderegaan:

[T]oen ik weer terugkwam uit het ziekenhuis werd de Michi-Noeki opgericht. Na de operatie moet ik nog vaker naar de wc. [...] Booschappen in de Lidl. Gauw hierheen om weer naar de wc te kunnen. Dus hoera.' (Anna, bezoeker)

Ja, en bezoek van wat mensen die hier toevallig in de buurt zijn of in de buurt aan het werk zijn. En die weten dat je hier naar het toilet kan. Dat is ook wel echt een groep. (Thomas, vrijwilliger)

Een toegankelijk en schoon toilet faciliteert het functioneren van de Michi-Noeki als sociale infrastructuur. Meerdere bezoekers en vrijwilligers geven aan dat het toilet belangrijk is in het aantrekken van bezoekers en op het ontbreken van voldoende publiekelijk toegankelijke toiletten.

Enkele andere redenen om de Michi-Noeki te bezoeken zijn slechts een enkele keer genoemd. Voorbeelden zijn de stopcontacten om de telefoon op te laden of de bankjes buiten om even te zitten. De voornaamste redenen zijn echter laagdrempelig sociaal contact en toiletgebruik.

Bezoek

De meeste bezoekers komen alleen naar de Michi-Noeki, vertellen zowel bezoekers als vrijwilligers. Sporadisch nemen bezoekers iemand mee, vaak een buurvrouw of -man. Regelmatig bezoek door groepen die elkaar al kennen lijkt niet voor te komen.

Nou, ik ga de meeste tijd alleen, maar ik ga ook weleens met een buurvrouwtje van 90; die heb ik een keer meegetrokken, en [nu] komt ze hier ook uit haarzelf.
(Helena, bezoeker)

De combinatie van voornamelijk alleen bezoeken, koffie drinken, en kletsen toont dat de Michi-Noeki een ontmoetingsplek is. Mensen gaan erheen om een praatje te maken met andere bezoekers of de vrijwilligers die er op dat moment zijn. Bezoekers gebruiken het dus niet als plek om af te spreken met mensen die ze al kennen – al komt dit sporadisch voor.

De meeste bezoekers die wij spraken bezoeken de Michi-Noeki één of twee keer per week, een enkeling zegt (bijna) dagelijks naar de Michi-Noeki te komen. De verhalen van de vrijwilligers bevestigen dit. Zowel bezoekers als vrijwilligers geven aan dat de vrijdagmiddag populair is, op dit tijdstip wordt de Michi-Noeki goed bezocht. De vrijwilligers vertellen dat de meeste bezoekers een uur of langer komen. Sommige bezoekers komen voor een kop koffie en blijven ongeveer 15 minuten, maar de meesten blijven langer. Een enkele keer blijven bezoekers zeer lang, bijvoorbeeld drie of meer uur. Zowel bezoekers als vrijwilligers geven aan dat de bezoekduur deels afhangt van de 'klik' met de dienstdoende vrijwilliger. Bezoekers die langer blijven ondernemen ook weleens activiteiten in de Michi-Noeki, zoals schaken of puzzelen.

In de Michi-Noeki is een groep vaste bezoekers ontstaan die de Michi-Noeki dagelijks of meermaals per week bezoekt. Vrijwilligers geven aan dat ze de meeste bezoekers inmiddels kennen omdat deze regelmatig langskomen. Volgens Marijke varieerde het

bezoek meer toen de Michi-Noeki net open was. De nieuwheid trok mensen aan. Inmiddels, zegt Marijke, bestaan de bezoekers voornamelijk uit een vaste groep. De verhalen van andere vrijwilligers bevestigen dit beeld:

Ja, heel veel mensen zijn wel vast. Als je ze dan een tijd niet gezien hebt, denk je wel, 'hé, wat is er met iemand gebeurd', 'die hebben we al een hele tijd niet gezien'. En dan wordt in dat boekje gezet van, 'goh, die en die is al een tijd niet meer gezien'. (Esther, vrijwilliger)

...je hebt natuurlijk je vaste bezoekers die hier veel 's middags zitten. Ik moet wel zeggen dat dat een club mensen is die heel open is voor wat er binnenstapt. Dus zelf vind ik het geen groepsvorming. [Maar] ik kan me voorstellen dat als je dat van buiten ziet, voordat je met ze praat, [je] denkt 'oh god, ze zitten er allemaal weer'... (Bianca, vrijwilliger)

Aan deze groepsvorming zitten voor- en nadelen. Een voordeel is bekendheid en een positieve sociale controle. Zo vertelde Esther dat vrijwilligers en soms bezoekers alert zijn wanneer een vaste bezoeker plotseling niet meer langskomt. Ze kijken uit naar deze persoon en proberen te achterhalen wat er aan de hand is. Een mogelijk nadeel is dat de aanwezigheid van een vaste groep een barrière vormt voor nieuwe bezoekers, zoals het verhaal van Bianca aangeeft. Groepsvorming en bezoek door een vaste groep mensen is een mogelijk gevolg van, en een bedreiging voor, de laagdrempeligheid van de Michi-Noeki.

Halteplaats

Één van de functies van de Michi-Noeki is die van een halteplaats. Dat betekent dat mensen het bezoeken onderweg naar andere plaatsen in de wijk, zoals sociale voorzieningen, winkels, of bushalte. Ook kan het een rustpunt zijn tijdens een wandeling. Op deze manier zou de Michi-Noeki mobiliteit kunnen bevorderen voor bewoners met mobiliteitsbeperkingen. Bezoekers vertellen inderdaad regelmatig de Michi-Noeki te bezoeken onderweg naar een andere plek.

[Waarom bezoek je de Michi-Noeki?] Om terug te komen [naar huis], want Oosterparkwijk is echt heel, heel ver weg. Het [thuis] zit helemaal aan de Paradijsvogelstraat. Het is heel, heel ver weg. (René, bezoeker)

Zowel bezoekers en vrijwilligers zijn zeer tevreden over de locatie van de Michi-Noeki. Zij zijn er vaak van overtuigd dat deze locatie een grote bijdrage levert aan het succes van de Michi-Noeki. De locatie nabij de kerk, enkele winkels, en een bushalte maakt dat bewoners van de Oosterparkwijk vaak langs de Michi-Noeki komen. Dit, in combinatie

met goedkope koffie, een toegankelijke plek om te zitten en een gratis toilet, zorgt dat de Michi-Noeki niet alleen gezien wordt, maar ook regelmatig gebruikt. De Michi-Noeki functioneert dus als halteplaats. Bewoners van de Oosterparkwijk kunnen de Michi-Noeki makkelijk bezoeken in hun dagelijkse routine. Dit verankert de laagdrempeligheid van de Michi-Noeki en het faciliteren van informele ontmoetingen.

Conclusie

Bezoekers gebruiken de Michi-Noeki voor laagdrempelige sociale contacten. Ze bezoeken de Michi-Noeki vaak alleen en praten met andere bezoekers die er dan zijn. Veel bezoekers integreren hun bezoek in hun routine in de wijk, bijvoorbeeld onderweg naar de winkels of de bushalte in de buurt van de Michi-Noeki. Hierbij wordt ook de wc regelmatig gebruikt. De Michi-Noeki vervult haar rol als laagdrempelige ontmoetingsplaats en als halteplaats.

Foto: Rufus de Vries, Vollmer+partners

3.3 Waardering van de Michi-Noeki

Sociaal

Bezoekers en vrijwilligers waarderen de sfeer in de Michi-Noeki. Deze is gezellig, respectvol, en uitnodigend.

...iedereen laat elkaar echt met respect uitpraten, men heeft veel respect voor elkaar. En mensen zijn vooral eerlijk naar elkaar. (Jay, bezoeker)

Bezoekers waarderen de respectvolle sfeer en het makkelijke contact. Ook waarderen zij de openheid van de Michi-Noeki. Marcel vergelijkt dit met een plek met een duidelijk programma, wat hij minder prettig vindt. De afwezigheid van een programma of een 'doel' schept de ruimte om open met elkaar om te gaan.

Ik denk juist dat dit fijn is omdat er geen doelen aan vastzitten. Dat iemand gewoon alleen maar even kan buurten, een koffie, en verder helemaal niks hoeft. Er hoeft niks aan de hand te zijn, een gesprek hoeft nergens toe te leiden, je hoeft niks op te lossen als iemand een keer zijn hart lucht. Dat is juist heel waardevol. Je bent geen hulpverlener, je bent gewoon iemand die hier zit en luistert. (Monique, vrijwilliger)

Vrijwilligers vinden, net als bezoekers, dat de sfeer erg goed is. De goede sfeer die zij beschrijven gaat ook over het delen van verhalen en een luisterend oor zijn voor bezoekers, ook als het wat minder goed met hen gaat. De open sfeer vertaalt zich hier in de afwezigheid

van het bieden van directe hulp. Vrijwilligers luisteren, maar zijn geen hulpverleners. Dit is mogelijk door de sfeer van vertrouwen. Soms zijn er incidenten waardoor de sfeer even wat minder is. Het kan voorkomen dat een bezoeker veel aandacht opeist, en dat vinden sommige vrijwilligers lastig om mee om te gaan. Bezoekers zijn soms boos of teleurgesteld en kunnen daarmee de sfeer negatief beïnvloeden, of er zijn mensen die het niet zo goed met elkaar kunnen vinden. Maar over het algemeen domineert de goede sfeer.

Fysiek

Vrijwilligers en bezoekers gaven aan dat de Michi-Noeki relatief klein is. Alle aanwezigen zitten samen aan de grote tafel. Hierdoor wordt er snel contact gelegd. Maar er wordt ook weleens een gebrek aan ruimte ervaren, als er veel mensen binnen zijn, of als er iemand met een hulpmiddel zoals een rolstoel of scootmobiel naar binnen wil.

... als het heel druk wordt is het wel vrij krap, vooral die ruimte waar de bezoekers nu zitten. Of met een scootmobiel, dat past net, maar het had in principe iets groter gemogen. [...] Dan kunnen de scootmobiels beter indraaien en is er meer ruimte... (Marijke, vrijwilliger)

Ik vind het wel een beetje klein moet ik zeggen. Dat is mij ook weleens opgevallen, dat ik denk 'poeh er zitten nou heel veel mensen', dan vind ik het niet meer zo prettig. (Ingrid, bezoeker)

De drukte is vooral in de winter of wanneer het slecht weer is een probleem, omdat mensen dan niet buiten kunnen zitten. Ook wanneer er bezoekers met scootmobiel of een grote hond op bezoek komen, is de ruimte beperkt. De kritiek op drukte in de kleine ruimte van de Michi-Noeki is deels tegenstrijdig met de waardering van het laagdrempelige, kleinschalige contact dat de beperkte ruimte faciliteert. Dit vereist een afweging wanneer wordt besloten iets met deze opmerkingen te doen in de huidige of een toekomstige Michi-Noeki.

Organisatie

Vrijwilligers zijn positief over de organisatie van de Michi-Noeki en waarderen dat de gemeente ruimte creëert voor een dergelijk initiatief. Ook waarderen ze de inzet van de projectleider die snel reageert wanneer vrijwilligers daarom vragen. Sommige vrijwilligers hebben behoefte aan een teamdag of werkoverleg om de organisatie beter te begrijpen, en ervaringen uit te wisselen met andere vrijwilligers. Een enkeling vindt dat de bevoorrading strakker kan, en een ander zou meer flexibiliteit in de roostering waarderen. Een terugkerend organisatorisch punt is het gebrek aan vrijwilligers. Vrijwilligers merken dat het soms moeilijk is om alle diensten met twee vrijwilligers in te vullen. Dit is de voornaamste reden dat vrijwilligers sceptisch zijn over het openen van meerdere Michi-Noeki's in de Oosterparkwijk. Enkele bezoekers geven aan het fijn te vinden als ze ook iets zouden kunnen eten in de Michi-Noeki. Dat hoeft slechts iets simpels te zijn, een tosti wordt enkele malen genoemd.

De toekomst: meerdere Michi-Noeki's

De meeste vrijwilligers zien niet direct de noodzaak van meerdere Michi-Noeki's in de Oosterparkwijk. De vrijwilligers waarderen wat de Michi-Noeki bereikt maar vragen zich af of meerdere Michi-Noeki's toegevoegde waarde hebben. De bezoekers onderstrepen dit. Enkele vrijwilligers zeggen dat het moeilijk zal zijn voldoende vrijwilligers te vinden om volgende Michi-Noeki's te bemensen. Meerdere vrijwilligers zijn daarom van mening dat het openen van Michi-Noeki's in andere stadswijken effectiever zal zijn dan het aanleggen van Michi-Noeki's in de Oosterparkwijk. Dit is een belangrijk inzicht in relatie tot het functioneren en de planning van Michi-Noeki's.

Conclusie

De Michi-Noeki wordt over het algemeen als succesvol gezien door haar bezoekers en vrijwilligers. Zij waarderen de goede sfeer en open communicatie in de organisatie. De kleine afmetingen van de Michi-Noeki zorgen voor makkelijke contacten, maar zorgen soms ook voor drukte. Sommige vrijwilligers zouden graag een paar keer per jaar overleg hebben met alle andere vrijwilligers om de onderlinge verbinding als collega's te versterken. De vrijwilligers zien de meerwaarde van een Michi-Noeki ook voor andere wijken in de stad Groningen.

3.4 Conclusie: functie van de Michi-Noeki

De Michi-Noeki wordt door bezoekers en vrijwilligers zeer gewaardeerd. Beide groepen waarderen het laagdrempelige en sociale karakter van de Michi-Noeki. De toegankelijkheid wordt ondersteund door de aanwezige functies en de locatie, en het sociale karakter door de goede sfeer en de intieme inrichting waardoor aanspraak bijna vanzelf gaat. De Michi-Noeki wordt vooral bezocht door wijkbewoners van oudere leeftijd die er komen voor koffie en om te kletsen. Meestal bezoeken zij de Michi-Noeki één tot enkele keren per week.

Qua organisatie merken vrijwilligers dat het soms moeilijk is om voldoende mensen op alle diensten te zetten. Mede daarom zijn ze sceptisch over een tweede Michi-Noeki in de Oosterparkwijk. Ondanks de waardering van de Michi-Noeki als laagdrempelige ontmoetingsplek en de soms ervaren drukte, voelen ook bezoekers de noodzaak voor meerdere Michi-Noeki's in de wijk niet.

4. De doelen van Michi-Noeki

4.1 De Michi-Noeki als ontmoetingsplaats

Het terugdringen van eenzaamheid is één van de drie speerpunten van de Michi-Noeki. Het middel om dit doel te bereiken is het creëren van een laagdrempelige ontmoetingsplaats in de wijk⁵. Omdat het terugdringen van eenzaamheid een langere termijn vereist, en omdat het moeilijk is om dit tot één interventie terug te brengen, onderzochten we ook de rol van ontmoetingen en de vorming van sociale relaties.

Eenzaamheid

De meeste bezoekers en vrijwilligers die wij spraken voelen zich niet eenzaam. Enkele bezoekers vertellen dat wanneer zij zich eenzaam voelden, de Michi-Noeki een plek is om een praatje te maken en even met iets anders bezig te zijn. Enkele vrijwilligers geven aan dat het werk in de Michi-Noeki een manier is om zich minder eenzaam te voelen:

[En voelt u zich dan weleens eenzaam?] Ja. [En helpt de Michi-Noeki daarbij?] Ja, gedachten verzetten, met andere mensen praten. Sommigen hebben het erger meegemaakt, sommigen ook weer niet. Dat is heel wisselvallig. (Peter, 70, bezoeker)

...anders zit ik de hele dag alleen thuis. Dan kan je wel van alles doen, maar op een gegeven moment heb je daar niet zoveel zin meer in, [...] dan blijft het allemaal een beetje liggen. Dan moet je gewoon even weg. (Hendrik, vrijwilliger)

Afgelopen maandagmiddag was [naam] hier en die wachtte heel geduldig, die kwam ook al aan het einde van de middag, maar die wachtte tot iedereen weg was. Dat was toch al kwart over vijf. En toen kwam haar verhaal eruit. [...] Ze wilde haar verhaal heel graag kwijt bij ons. Dus verder had zij blijkbaar niet echt iemand waar ze dat eventjes mee kon delen. (Harrie, vrijwilliger)

Voor beide groepen is de Michi-Noeki een reden om het huis te verlaten en onder mensen te komen. Vooral voor vrijwilligers leek de Michi-Noeki vaak een manier om weer actief te worden en mensen te ontmoeten. Het tegengaan van eenzaamheid en verhogen van participatie gaan soms dus hand in hand. Bezoekers spreken minder vaak over eenzaamheid dan vrijwilligers, al vertelt vrijwilliger Harrie over ervaringen met schijnbaar eenzame bezoekers. Een voorzichtige conclusie is dat de Michi-Noeki een waardevolle plek is voor enkele mensen die zich eenzaam voelen.

Ontmoetingen in de Michi-Noeki

Bezoekers hebben ontmoetingen in de Michi-Noeki. De meeste bezoekers komen alleen en praten met andere aanwezigen. Bezoekers vertellen dat ze nieuwe mensen leren kennen. De inrichting van de Michi-Noeki faciliteert deze ontmoetingen. De kleine ruimte met ronde tafel zorgt dat mensen met elkaar gaan praten, de ongedwongen sfeer geeft bezoekers het idee dat ze makkelijk binnen kunnen komen en eventueel weer kunnen vertrekken als het niet bevalt.

5 Knibbe, M., Azghari, Y., van Beelen, A., van den Berg, L., Besteman, F., Jurrius, K., van Lanen, S. & Horstman, K. (2024) Landscapes, cultures and technologies of loneliness: a call for participatory research with young adults. Public Health 237: 147-149.

Maar, als je hier naartoe gaat, dan krijg je eigenlijk als vanzelf aanspraak. Het is heel makkelijk. Heel, heel laagdrempelig. (Ronald, bezoeker)

Ik vind het heel fijn dat het zo vrij toegankelijk is. Dat vind ik heel plezierig. Ik vind het ook fijn dat ik erin kan maar dat ik er ook, als ik wil, zo weer uit kan. Gisteren was ik een beetje down. [...] Dus ik dacht: 'Wat doe ik nou? Ga ik naar huis?' Dan dacht ik: 'Nee, ik moet niet naar huis gaan. Dat is nou niet goed. En toen dacht ik: Hey, de Michi-Noeki is er! Dus ik ben hierheen geweest en ik heb hier zo'n beetje twee uur gezeten en ik was niet meer zo somber. (Ingrid, bezoeker)

Bezoekers waarderen de aanwezigheid van een plek voor snel en laagdrempelig contact. Dit ondersteunt hen zowel in een dagelijkse routine als wanneer het incidenteel minder goed gaat.

De voordelen van deze ontmoetingen treden ook buiten de Michi-Noeki op. Bezoekers herkennen elkaar op straat of in de wijk. Al zorgt dat niet meteen voor nieuwe vrienden of gesprekken, bezoekers waarderen het korte contact dat daaruit ontstaat.

Die ken ik dus niet. En dan knikken ze, dan groeten ze je. Nou, dan groet je gewoon terug. Nou, op een gegeven moment komt er opeens een woordje bij. Nou, komt er nog zo'n woord bij. Ja, opeens heb je een gesprek. En zo gaat het dan. (Peter, bezoeker)

Maar je leert wel mensen kennen die letterlijk aan jouw straat wonen, die je nog nooit van je leven gezien hebt. En dat is wel heel grappig. (Jay, bezoeker)

De Michi-Noeki faciliteert zogenaamde 'weak ties': bekenden die geen intensief contact met elkaar houden. Dergelijke zwakke contacten zijn belangrijk om gevoelens van eenzaamheid tegen te gaan en welzijn te verhogen^{6,7}. Toen de Michi-Noeki in de zomer een aantal weken gesloten was, misten enkele bezoekers de contacten die ze daar hadden. Toch spraken ze niet af op een andere plek. De contacten van de Michi-Noeki blijven dus voornamelijk in de Michi-Noeki. Naast de directe effecten op bewoners die elkaar ontmoeten in de Michi-Noeki, is het aannemelijk dat deze bijdraagt aan het terugdringen van gevoelens van eenzaamheid voor haar bezoekers – zowel binnen als buiten de Michi-Noeki.

Ook vrijwilligers vertellen veel nieuwe mensen te hebben ontmoet in de Michi-Noeki, zowel bezoekers als andere vrijwilligers. Voor vrijwilligers zijn deze ontmoetingen vaak de grootste bron van plezier en voldoening in hun werkzaamheden.

Het ontmoeten van de mensen en zien dat mensen het naar hun zin hebben. En dat mensen onderling, omdat er ook heel vaak wel mensen op dezelfde middagen komen, dat ze onderling ook contact hebben. En als ze elkaar op straat tegenkomen, dan groeten ze elkaar. (Annet, vrijwilliger)

6 Sandstrom, G.M. & Dunn, E.W. (2014) Social interactions and well-being: the surprising power of weak ties. *Personality and social psychology bulletin* 40(7): 910-922.

7 Putnam, R. (2001). *Bowling alone*. Simon & Schuster.

Ik heb heel veel mensen leren kennen. Ik heb nieuwe vrienden gemaakt hier door de Michi-Noeki.
(Samira, vrijwilliger)

Voor veel vrijwilligers beperken deze contacten zich evenmin tot gesprekken in de Michi-Noeki en ontstaan vluchtige contacten buiten de Michi-Noeki – ‘weak ties’. Onder vrijwilligers komen diepere contacten iets vaker voor, zoals Samira die vertelt dat ze nieuwe vrienden heeft ontmoet.

Ontmoetingen staan centraal in de Michi-Noeki. Voor zowel bezoekers als vrijwilligers zijn ontmoetingen één van de belangrijkste elementen van de Michi-Noeki, zowel voor henzelf als voor anderen. Het is de voornaamste kwaliteit die zorgt voor welzijn, werkplezier, en voldoening. Deze ontmoetingen resulteren in ‘weak ties’ met bewezen positieve effecten op eenzaamheid en welzijn.

Sociale relaties tussen bezoekers en vrijwilligers

Zowel bezoekers als vrijwilligers geven aan dat de sfeer tussen bezoekers over het algemeen goed is. Vrijwilligers en bezoekers voelen zich gelijkwaardig aan elkaar. Soms ontstaan er lichte spanningen of zijn er bezoekers die elkaar minder liggen, maar dit wordt vaak informeel opgelost met een (humoristische) opmerking of doordat iemand besluit later terug te komen. Veel bezoekers waarderen de diversiteit aan bezoekende wijkbewoners, wat soms leidt tot onverwachte aanbod en uitwisseling van informatie of spullen.

En er is een meneer [...] die knapt fietsen op. Daar ga ik ook steeds vaker heen. [...] Ik haal daar heel vaak kinderboeken vandaan, die bijna niet gelezen zijn. Ik haal daar regelmatig bloempotten vandaag. [...] En ik kan daar ook terecht als ik een heleboel meuk heb die afgevoerd moet worden. (Anna, bezoeker)

De relatie tussen vrijwilligers en bezoekers is over het algemeen goed. De specifieke interactie hangt af van de vrijwilliger. De één schaakt met bezoekers, de andere draait Nederlandstalige muziek. Zo zetten vrijwilligers de sfeer gedurende dat dagdeel en sommige bezoekers bezoeken de Michi-Noeki graag wanneer er specifieke vrijwilligers aan het werk zijn.

Nou, ik geloof ook wel dat de verscheidenheid aan gastvrouwen en gastmannen belangrijk is. Want je hebt natuurlijk, tenminste, ik heb wel een paar keer gezeten met iemand die gastvrouw was waar ik wel wat mee heb.
(Ingrid, bezoeker)

Bezoekers hebben soms een betere klik met bepaalde vrijwilligers. Omdat vrijwilligers vaak op vaste dagdelen werken, beïnvloedt dit wanneer bepaalde bezoekers langskomen. De vrijwilligers waarderen ook hun onderlinge relatie. Het merendeel lijkt het goed te kunnen vinden met de meeste collega's en weten om te gaan met eventuele mindere relaties:

Nu werken er allerlei verschillende mensen, ook van verschillende leeftijden. Ik ken ze niet allemaal, maar de meeste wel. Het is gewoon leuk om te zien dat de ene het op deze manier doet en de andere het op die manier doet. (Anna, vrijwilliger)

Er zijn wel verschillen in collega's natuurlijk. Bij sommigen wat meer gesprekken over bepaalde onderwerpen, bij anderen heb je het meer over andere dingen, of dan blijft het wat oppervlakkiger. Maar ik heb eigenlijk alleen maar positieve ervaringen gehad. (Marcel, vrijwilliger)

Uit gesprekken met vrijwilligers blijkt dat ze de diversiteit aan vrijwilligers waarderen en accepteren dat ze niet met iedereen even makkelijk overweg kunnen. Enkele vrijwilligers geven aan dat ze niet alle collega's kennen en dat ze dit wel fijn zouden vinden. Het regelmatig organiseren van een gezamenlijke activiteit zoals een teamuitje zou deze relaties kunnen verbeteren.

Conclusie

De Michi-Noeki draagt op verschillende manieren bij aan het terugdringen van eenzaamheid. Ten eerste leiden ontmoetingen in de Michi-Noeki tot nieuwe contacten. Ondanks dat deze relatief oppervlakkig blijven, zijn dergelijke contacten belangrijk in het bevorderen van welzijn en terugdringen van eenzaamheid. Ten tweede is de Michi-Noeki een plek die bezoekers en vrijwilligers opzoeken wanneer ze zich eenzaam of op een andere manier wat minder voelen. Op die manier is de Michi-Noeki dus een bron van steun. De relaties tussen bezoekers en vrijwilligers zijn over het algemeen goed en eventuele spanningen worden informeel opgelost. Ook de relaties tussen vrijwilligers onderling worden als goed ervaren. Sommige vrijwilligers zouden graag wat meer contact hebben met hun collega's, in de vorm van gezamenlijke activiteiten.

4.2 De Michi-Noeki en participatie

Het tweede doel van de Michi-Noeki is het bevorderen van participatie van bezoekers en vrijwilligers. Participatie kan gaan over het betrekken van mensen bij het sociale leven van de buurt (sociale participatie), het betrekken bij de uitvoering en mogelijke doorwerking naar betaald werk (arbeidsmarktparticipatie), of het betrekken bij besluitvorming in de stad en wijk (politieke participatie). Politieke participatie kwam niet naar voren in de gesprekken met bezoekers en vrijwilligers, dus wordt hier niet behandeld.

Sociale participatie

Sociale participatie overlapt deels met paragraaf 4.1 over ontmoetingen. Deze paragraaf heeft laten zien dat bezoekers sociale contacten ontwikkelen en onderhouden met voorheen onbekende buurtgenoten. Zo draagt de Michi-Noeki bij aan de sociale participatie van haar bezoekers.

Vrijwilligers hebben het idee dat de Michi-Noeki een belangrijke plek is voor ontmoetingen maar dat het niet direct wordt gebruikt als een plek waar mensen met elkaar afspreken. In hun ervaring zijn de meeste bezoeken spontaan en ontmoeten bezoekers de mensen die dan toevallig aanwezig zijn. Maar, vertellen vrijwilligers, het kan dat bezoekers hun tijdstip afstemmen op de verwachte aanwezigheid van specifieke bezoekers of vrijwilligers. Dat de Michi-Noeki een belangrijke rol speelt in het faciliteren van deze min of meer spontane ontmoetingen tussen bezoekers blijkt uit de observatie van Bianca.

We zijn van de zomer drie of vier weken dicht geweest en dan merk je dat ze met een kan koffie hier voor de deur zitten. Dus dan denk ik dat het als ontmoetingsplaats zijn nut heeft. Die [mensen] waren echt gewoon blij dat de deuren weer opengingen en ze weer hun koffie konden krijgen. (Bianca, vrijwilliger)

Tijdens de tijdelijke zomersluiting van de Michi-Noeki bleef deze functioneren als ontmoetingsplek voor een deel van de bezoekers. In plaats van in de Michi-Noeki zaten zij op de bankjes buiten de Michi-Noeki en namen zelf koffie mee. Dit toont wederom de waarde die bezoekers hechten aan de ontmoetingen die zij hebben in de Michi-Noeki en de rol die deze ontmoetingsplek speelt in hun sociale participatie.

De meeste bezoekers geven aan de Michi-Noeki (voornamelijk) alleen te bezoeken. Enkelens gaven aan dat ze, door hun bezoek aan de Michi-Noeki en hun contacten daar, over ontmoetingsplekken in de Oosterparkwijk hebben gehoord die ze nog niet

kenden. Meestal werd het buurthuis bij Van Houten genoemd, het restaurant Het Oude Politiebureau was vaker al bekend. Toch gaven de meeste bezoekers aan dat ze bij Van Houten niet of slechts sporadisch bezochten.

Ik heb wel gehad dat, bijvoorbeeld vorige week, als iemand zegt 'nou, ik ben naar [bij Van Houten] geweest', waar je dus ook kunt eten voor drie euro, dan denk ik, 'oh ja, verdorie, dat is er ook nog'. Dus dan is het wel even een reminder van 'oh ja, als ik daar eens een keer zin in heb'. (Ingrid, bezoeker).

Nou, ze zitten wel de hele tijd te praten over het buurthuis hier waar ik nog nooit ben geweest. Dan denk ik steeds van: 'oh, daar moet ik ook maar ook een keer heen gaan.' Daar een hapje gaan eten ofzo, maar dat heb ik nog steeds niet gedaan. (Ronald, bezoeker)

Bezoekers van de Michi-Noeki worden dus beter geïnformeerd over ontmoetingsplekken in de buurt maar maken daar niet regelmatig gebruik van. Dit betekent dat de Michi-Noeki een andere groep bedient dan, bijvoorbeeld, bij Van Houten.

Het verschil tussen de Michi-Noeki en plekken als de grootschaligere wijkcentra Floreshuis in de Korrewegwijk en bij Van Houten is, volgens de bezoekers, de sfeer. Zij ervaren de Michi-Noeki als plek waar sociale contacten zich makkelijker ontwikkelen dan op andere plekken. Dat komt door de intimiteit als gevolg van het kleine formaat en de enkele tafel.

Bij Van Houten, daar heb je een grote zaal. [...] ...maar dan zit ik daar in een behoorlijk grote ruimte aan tafel dat dagblaadje door te nemen met mijn soepje. Daar heb ik verder helemaal geen aanspraak ofzo. (Marcel, bezoeker)

Ik ga ook wel eens koffie drinken in het Floreshuis. Daar ken ik ook wel mensen. Het verschil is, dat is groot en je hebt heel veel tafeltjes. Je kunt er aanspraak krijgen als je wilt, maar als je hier naartoe gaat dan krijg je eigenlijk als vanzelf aanspraak. (Ronald, bezoeker)

Marcel en Ronald vergelijken de Michi-Noeki met grotere buurtcentra, waar het moeilijker is om aanspraak te krijgen. Vrijwilligers bevestigen deze verschillen in sfeer. Enkelens geven aan dat ze waarderen dat er geen direct hulpverleningsaspect aan de Michi-Noeki zit. De Michi-Noeki werkt dus voor bezoekers ook in sfeer en uitstraling als een aanvulling op bestaande sociale infrastructuur. Sommige bezoekers worden vrijwilligers in de Michi-Noeki. Hier treedt dus wel een verhoging van een bepaald soort sociale participatie, namelijk actieve inzet in sociale initiatieven, op.

Vrijwilligers in de Michi-Noeki zijn meer op de hoogte van andere ontmoetingsplekken in de buurt dan haar bezoekers. Enkelens vertellen dat ze op deze andere plekken over de Michi-Noeki en de vraag naar vrijwilligers hebben gehoord. Het is via vrijwilligers dat bezoekers soms horen over andere plekken, al is er slechts één vrijwilliger die expliciet het doorverwijzen van bezoekers naar andere voorzieningen benoemt. De interactie tussen vrijwilligers en het netwerk van sociale infrastructuur lijkt dus sterker – vrijwilligers komen soms via dit netwerk bij de Michi-Noeki, en zij verspreiden kennis over dit netwerk in de Michi-Noeki.

Vrijwilligers/arbeidsparticipatie

In de Michi-Noeki werken 18 vrijwilligers. Ongeveer de helft van de gesproken vrijwilligers heeft eerdere ervaring met vrijwilligerswerk of doet tegelijkertijd ook vrijwilligerswerk elders. Voor een deel van de vrijwilligers is de Michi-Noeki de eerste keer dat ze vrijwilligerswerk doen, of voor het eerst in een lange tijd. De Michi-Noeki is dus zowel interessant voor ervaren vrijwilligers als open voor nieuwkomers. Dit biedt een vruchtbare basis voor het activeren van mensen richting vrijwilligerswerk of betaald werk.

Vrijwilligers verschillen in de uiteindelijke doelen die zij met het doen van vrijwilligerswerk in de Michi-Noeki willen bereiken. Een deel van de vrijwilligers, met name de wat oudere, zien het als een manier om sociaal actief te blijven. Een ander deel ziet het als een opstap naar verder vrijwilligerswerk of uiteindelijk naar betaald werk.

...voor mij is het niet het einde van mijn bestemming maar alleen een stap in mijn leven om de taal te leren en mensen te leren kennen. En het is gezellig, genieten van mijn leven, met andere mensen: praten, lachen, kletsen, alles. Maar het is niet het einde van mijn bestemming. Ik moet misschien volgend jaar naar een echte baan. (Samira, vrijwilliger)

Ik had wat gezondheidsproblemen waaronder vermoeidheid. En ik zocht een opstapje naar uiteindelijk betaald werk, maar nu nog vrijwillig, niet al te zwaar, en sociaal. Dit paste dus wel goed. (Laura, vrijwilliger).

Ja, als ik instroom in [programma], dan stop ik hier wel helemaal mee. Dat heb ik [...] ook gezegd, dan stop ik. Maar zolang ik nog niet echt daarin zit... (Marijke, vrijwilliger)

Sommige vrijwilligers zien hun werk voor de Michi-Noeki als een stap in hun eigen ontwikkelingstraject. Samira, bijvoorbeeld, ziet vrijwilligerswerk bij de Michi-Noeki als een manier om een netwerk op te bouwen en haar beheersing van de Nederlandse taal te verbeteren. Ook Marijke ziet mogelijkheden om door te stromen richting betaald werk. Voor anderen is de stap naar werk deels extern gemotiveerd, bijvoorbeeld voor Ajay die een re-integratie traject volgt. De Michi-Noeki biedt, in de ogen van vrijwilligers, de mogelijkheid om netwerken en vaardigheden uit te breiden en om voor te bereiden op verdere ontwikkeling in vrijwilligers- en betaald werk.

Conclusie

De Michi-Noeki verhoogt de sociale participatie van haar bezoekers. De Michi-Noeki is succesvol in het betrekken van bewoners die niet naar andere ontmoetingsplekken gaan. Bezoekers raken door hun bezoek aan de Michi-Noeki meer bekend met andere sociale infrastructuur maar dit lijkt niet te leiden tot meer bezoek of meer sociale participatie buiten de Michi-Noeki. Enkele bezoekers zijn vrijwilliger geworden in de Michi-Noeki.

De Michi-Noeki biedt activiteit en ervaring aan vrijwilligers en verhoogt zo arbeidsparticipatie en mogelijke doorstroming. Voor vrijwilligers in de Michi-Noeki verschillen de participatiedoelen. Voor ouderen is het een manier om betrokken te blijven, voor andere vrijwilligers een manier om zich te ontwikkelen, mogelijk richting betaald werk.

4.3 De Michi-Noeki en mobiliteit

Het derde doel van de Michi-Noeki is het bevorderen van mobiliteit, met name van oudere inwoners. Mobiliteit was slechts een klein deel van het huidige onderzoek omdat de verwachte opbrengsten voor mobiliteit voornamelijk gerealiseerd worden wanneer een netwerk van Michi-Noeki's ontstaat. In paragraaf 3.3 hebben we beschreven dat de Michi-Noeki als halteplaats wordt gebruikt. Dit betekent dat bewoners het bezoeken onderweg naar andere voorzieningen, wat direct of indirect mobiliteit kan bevorderen.

De meeste bezoekers bewegen te voet of fietsend door de wijk, een enkeling gebruikt de auto. Gevraagd naar hun mobiliteit zijn de meeste bezoekers die we spraken tevreden. Niemand is écht ontevreden over hun mobiliteit. Bezoekers denken echter niet dat de Michi-Noeki het voor hen makkelijker heeft gemaakt door de wijk te bewegen. Ingrepen die voor hen de mobiliteit zou vergemakkelijken gaan meer over openbaar vervoer en egale voetpaden. Geen van de bezoekers geeft aan dat ze door de Michi-Noeki meer of makkelijker de deur uitgaan.

Vrijwilligers zien echter wel dat de Michi-Noeki meerdere bezoekers ontvangt die gebruik maken van mobiliteit verbeterende instrumenten als scootmobielen en wandelstokken.

De meeste bezoekers zijn wat slechter ter been. Dus we hebben wat mensen die hier in een scootmobiel komen en wat mensen met een stok. (Thomas, vrijwilliger)

Mensen lopen ook gewoon wel, vanaf de hele andere kant van de wijk komen ze ook hier, zelfs met een rollator. (Harrie, vrijwilliger)

Verschillende bezoekers geven aan dat de Michi-Noeki een mogelijkheid geeft om even uit te rusten of naar de wc te gaan (zie 3.2). Er zijn dus indicaties dat de Michi-Noeki een infrastructuur is die mobiliteit bevordert, ook al wordt dat niet door bezoekers op die manier uitgesproken. Mogelijk is de mobiliteitsverbetering onderdeel geworden van de routine of voelt deze heel natuurlijk aan waardoor deze deels onbewust is geworden.

Conclusie

De bevindingen laten zien dat de Michi-Noeki weinig invloed lijkt te hebben op de mobiliteit van bezoekers. Zij zijn tevreden over hun mobiliteit en zeggen niet verder of vaker te bewegen door de Michi-Noeki. Echter, antwoorden op andere vragen en observaties van vrijwilligers doen vermoeden dat er een lichte bevordering van mobiliteit plaatsvindt voor bezoekers die, om verschillende redenen, een ruststop kunnen gebruiken. Ook is de Michi-Noeki soms een doel om naar buiten te gaan, wat beweging en mobiliteit bevordert. Er zijn dus indicaties dat de Michi-Noeki voor sommige bezoekers de mobiliteit bevordert.

4.4 Conclusie: Doelen van de Michi-Noeki

De Michi-Noeki haalt de doelen die ervoor zijn gesteld. Het is een laagdrempelige ontmoetingsplek waar wijkbewoners nieuwe contacten opdoen. Deze contacten nemen de vorm aan van 'weak ties', die bijdragen aan het terugdringen van eenzaamheid en verbeteren van welzijn. De Michi-Noeki heeft een positieve invloed op de sociale participatie van bezoekers en vrijwilligers. Sommige vrijwilligers doen ervaring op om door te stromen naar verder vrijwilligers- of betaald werk. De Michi-Noeki lijkt ook een positieve invloed te hebben op de mobiliteit van sommige wijkbewoners omdat het een toilet en rustplaats biedt. De Michi-Noeki draagt dus bij aan het terugdringen van eenzaamheid, het verbeteren van participatie, en het bevorderen van mobiliteit in de Oosterparkwijk.

5. Conclusie: De Michi-Noeki als sociale infrastructuur

De Michi-Noeki is een voorbeeld van sociale infrastructuur. Het biedt een laagdrempelige ontmoetingsplek voor sociale activiteiten, met name ongedwongen kletsen en koffie drinken. De Michi-Noeki is populair in de Oosterparkwijk, de kleine ruimte zit vaak vol, bezoekers komen er graag, en vrijwilligers doen met plezier hun werk. De Michi-Noeki lijkt dus een groot succes.

De Michi-Noeki heeft als specifieke doelen om eenzaamheid terug te dringen, participatie van bewoners te bevorderen, en mobiliteit te verbeteren. Uit de analyse van gesprekken met bezoekers en vrijwilligers blijkt dat de Michi-Noeki hierin slaagt, al kan dat voor de verschillende doelen op een ander niveau van zekerheid worden geconcludeerd.

Ontmoetingsplek

De Michi-Noeki vervult een belangrijke rol als informele en laagdrempelige ontmoetingsplek in de Oosterparkwijk. Vrijwilligers en bezoekers vertellen dat de Michi-Noeki voornamelijk oudere wijkbewoners aantrekt, wat in lijn is met de oorspronkelijke doelen. De meeste bezoekers die we spraken geven aan zich niet (vaak) eenzaam te voelen. De bezoekers die er komen doen nieuwe contacten op die zich ontwikkelen tot 'weak ties'. Hetzelfde geldt voor de vrijwilligers, en tussen hen ontstaan ook sterkere banden. Deze relaties kunnen bijdragen aan een afname van eenzaamheid en verhoging van welzijn. Het is dus aannemelijk dat de Michi-Noeki bijdraagt aan het verminderen van eenzaamheid voor wijkbewoners die haar bezoeken of die er vrijwilligerswerk doen. Het is momenteel niet volledig duidelijk of juist de bewoners van de Oosterparkwijk die regelmatig eenzaamheid ervaren de Michi-Noeki bezoeken – maar voor een deel van de bezoekers lijkt dit wel te gelden.

De aanwezigheid van een vaste groep bezoekers en vrijwilligers vormt een potentiële bedreiging voor het informele en laagdrempelige karakter van de Michi-Noeki en

haar openheid voor nieuwe bezoekers. Het is belangrijk om de laagdrempeligheid en toegankelijkheid van de Michi-Noeki te behouden, als plek om even naar het toilet te gaan, een kop koffie te drinken, uit te rusten of een praatje te maken. Voor meer structurele en formele activiteiten kunnen bezoekers actief doorverwezen worden naar andere plekken, zoals bij Van Houten of Buurtgebouw ONS Belang.

Enkele vrijwilligers geven aan dat de Michi-Noeki soms vol zit en dat dit mogelijk nieuwe bezoekers afschrikt. Tegelijkertijd merken zij dat de kleine vergaderruimte amper wordt gebruikt. Terwijl de beperkte afmeting van de Michi-Noeki de laagdrempelige contacten faciliteert, denkt een deel van de vrijwilligers dat deze ruimte bij de 'koffieruimte' getrokken kan worden om meer bezoekers te huisvesten zodat er meer ontmoetingen plaats kunnen vinden.

Participatie

De Michi-Noeki is een plek waar bezoekers en vrijwilligers kunnen participeren in het sociale leven van de Oosterparkwijk. Ook biedt het voor vrijwilligers de mogelijkheid om actief bij te dragen aan het vormgeven van dit sociale leven en, mogelijk, daarbij hun eigen sociale isolement te doorbreken. Tevens biedt het de mogelijkheid voor gepensioneerden of personen die om andere redenen niet (meer) werken om een betekenisvolle invulling te geven aan hun dag. Sommige vrijwilligers zien het ook als een plek om stappen te zetten richting ander vrijwilligers- of betaald werk. Voor hen biedt de Michi-Noeki een plek om vertrouwen en eigenaarschap te ervaren over hun activiteiten en beheer van de ruimte. De Michi-Noeki levert dus een positieve bijdrage aan verschillende vormen van participatie in de Oosterparkwijk. De langdurige participatie en doorstroming naar complexer vrijwilligerswerk of een betaalde baan kan met dit onderzoek niet beantwoord worden vanwege de looptijd. Een evaluatie van een dergelijke doorstroom over een aantal jaar zou deze vraag met meer zekerheid kunnen beantwoorden.

Mobiliteit

Vanwege de uiteindelijke tijdlijn van het project is het effect van de Michi-Noeki op mobiliteit van ouderen en kwetsbare groepen relatief onderbelicht gebleven. We zien echter dat de Michi-Noeki een rol speelt in het faciliteren van mobiliteit, vooral door de aanwezigheid van het toilet en als rustpunt. Als bewoners te voet op weg zijn naar het winkelcentrum of naar huis gebruiken mensen de Michi-Noeki als een gezellige en/of sanitaire stop. Doordat de Michi-Noeki op deze manier voetgangersmobiliteit bevordert, kan uiteindelijk ook een bijdrage geleverd worden aan de informele sociale interactie op straat – een indirect effect.

De Michi-Noeki is nu alleen overdag open. Verruimde openingstijden in de avond zouden ook de mobiliteit van kwetsbare groepen in de avonduren kunnen faciliteren en vergroten – bijvoorbeeld op één koopavond in de week. Ouderen voelen zich 's avonds, vooral als het donker is, vaak niet veilig op straat, sociaal gezien en omdat ze obstakels minder goed kunnen waarnemen.^{8,9} Een 's avonds geopende Michi-Noeki zou dergelijke drempels kunnen wegnemen. We realiseren ons dat verandering van de openingstijden lastig te realiseren kan zijn in verband met de beschikbaarheid van vrijwilligers. Tegelijk is het belangrijk om na te denken over en te experimenteren met de rol van openingstijden in relatie tot de rol van de Michi-Noeki in de wijk.

Michi-Noeki's als sociale infrastructuur

De Michi-Noeki voorziet in een duidelijke behoefte in het netwerk van sociale infrastructuur in de Oosterparkwijk. Het biedt een plek waar bezoekers en vrijwilligers nieuwe mensen ontmoeten en 'zwakke banden' ontwikkelen. Deze verbindingen dragen bij aan sociale cohesie, welzijn, en sociale verbondenheid in de wijk. De Michi-Noeki bedient een groep die niet door andere sociale infrastructuur wordt bediend. Daardoor is het een duidelijke toevoeging aan het netwerk van ontmoetingsplaatsen in de wijk.

Uit ander onderzoek is gebleken dat sociale infrastructuur het best werkt in een netwerk waar verschillende plekken een rol spelen voor verschillende activiteiten en groepen.¹⁰ De Michi-Noeki lijkt zijn specifieke publiek en activiteit te hebben en daarbij aan te sluiten bij andere plekken in de buurt. Het is daarom een duidelijke toevoeging aan de sociale infrastructuur van de Oosterparkwijk.

De meeste bezoekers en vrijwilligers zijn relatief sceptisch over het openen van meerdere Michi-Noeki's in de Oosterparkwijk, zoals in het oorspronkelijke concept dat voorziet in maar liefst vier Michi-Noeki's. Zij vragen zich af of dit een aanvullende behoefte beantwoordt, en of het zal lukken voldoende vrijwilligers te rekruteren. Zij erkennen de waardevolle bijdrage van een Michi-Noeki aan een wijk als Oosterparkwijk. Daarom zien zij meer in het openen van Michi-Noeki's in andere stadswijken zodat bewoners daar ook kunnen profiteren van de positieve bijdrage aan ontmoetingen, participatie, en mobiliteit.

Onderzoeksopzet en vervolg

Dit rapport is gebaseerd op 23 interviews met bezoekers en vrijwilligers van de Michi-Noeki op het Wielewaalplein. Hierdoor hebben we gedetailleerde informatie verkregen over de waardering, het gebruik, en ervaringen met de Michi-Noeki. Echter heeft iedere onderzoeksmethode zijn beperkingen en is er voor het beantwoorden van andere vragen mogelijk verder onderzoek nodig.

Ten eerste, de interviews zijn beperkt tot wijkbewoners die de Michi-Noeki bezoeken of er vrijwilligerswerk doen. Voor hen is de Michi-Noeki een laagdrempelige ontmoetingsplek. Echter, vertellen deze interviews ons niet of andere wijkbewoners een drempel ervaren om de Michi-Noeki te bezoeken. Om te weten wat tegenhoudt om een plek als de Michi-Noeki te bezoeken is verder onderzoek met bredere groepen wijkbewoners nodig.

8 Meijering, L., Osborne, T., Van Doorne, M., & Weitkamp, G. (2023) Seasonal differences in mobility and activity space in later life in the Northern Netherlands. *Mobilities*, 19(4): 736–755.

9 Meijering, L. & Weitkamp, G. (2016) Numbers and narratives: Developing a mixed methods approach to understand mobility in later life. *Social Science & Medicine* 168: 200-206.

10 Latham, A. & Layton, J. (2019) Social infrastructure and the public life of cities: studying urban sociality and public spaces. *Geography Compass* 13(7).

Ten tweede, de Michi-Noeki wordt veel gebruikt en draagt bij aan sociale- en vrijwilligersparticipatie. Echter blijft het de vraag hoe deze participatie is verdeeld over groepen wijkbewoners. Verder onderzoek naar bezoekers en vrijwilligers in de Michi-Noeki, bij andere organisaties en sociale infrastructuur zou deze vraag beter kunnen beantwoorden.

Ten derde, de daadwerkelijke invloed van de Michi-Noeki op mobiliteitsverandering is moeilijk in te schatten via interviews. Kleine en geleidelijke veranderingen in beweeggedrag kunnen soms aan de ervaring ontsnappen. Om de invloed op mobiliteit definitief te beantwoorden is verder onderzoek nodig die het mobiliteitsgedrag van een bepaalde doelgroep in kaart brengt, en vergelijkt tussen bezoekers en niet-bezoekers.

6. Bijlagen

6.1 Interviewgids Michi-Noeki als ontmoetingsplek

Onderzoeksvraag:

In hoeverre fungeren Michi-Noeki's als ontmoetingsplaatsen in de wijk. Deze ontmoetingen zijn divers van aard, bijvoorbeeld ontmoetingen tussen buurtbewoners onderling, ontmoetingen tussen buurtbewoners en wijkprofessionals, en ontmoetingen tussen wijkbewoners en verschillende sociale voorzieningen.

Doel:

In hoeverre fungeren MN als ontmoetingsplaatsen in de wijk?

Inleiding:

Bedankt dat u deelneemt aan het onderzoek naar de Michi-Noeki. Uw antwoorden zijn erg belangrijk voor dit onderzoek.

We willen graag meer weten over de ontmoetingsfunctie van de Michi-Noeki. Wij zijn geïnteresseerd in uw verhaal en er zijn geen 'foute' of 'goede' antwoorden. Alle informatie die u met ons deelt is waardevol.

We zullen beginnen met wat algemene vragen over uzelf. Daarna zullen we u dingen vragen over uw mobiliteit. Daarna zullen wij praten over uw bezoeken aan de Michi-Noeki, de ervaringen van uw bezoek aan de Michi-Noeki, uw motivaties en uw sociale contacten. We zullen afsluiten met vragen en of u feedback heeft over het project.

Als u een pauze wilt nemen kunt u dat aangeven. U hoeft niet te antwoorden op vragen waar u geen antwoord op wilt geven. Dat kunt u gewoon zeggen. Het interview duurt maximaal een uur, afhankelijk van hoeveel u vertelt en we bespreken. Het interview kan dus wat langer of korter zijn. We proberen wel te mikken op maximaal een uur.

Het interview wordt, zoals u weet, opgenomen. Ik ga zo de recorder aanzetten. Heeft u verder nog vragen voordat we beginnen.

Algemeen

- Wat is uw leeftijd
- Woont u in de Oosterparkwijk?
 - Zo niet: Waar woont u?
- Hoe lang woont u al in de Oosterparkwijk?
 - Waar in de Oosterparkwijk woont u?
- Kunt u wat vertellen over uw woning en woonsituatie?
 - Soort huis, huur/koop...
 - Andere mensen in huis of alleen?

Sociale contacten

- Welke mensen zijn belangrijk in uw leven? (Bonding capital + Bridging capital)
 - Hoe zijn uw sociale contacten binnen de wijk?
 - Met wie?
 - Hoe vaak?
 - Hoe zijn uw sociale contacten buiten de wijk?
 - Met wie?
 - Hoe vaak?
- Voelt u zich wel eens eenzaam?
 - Waarom wel/niet?

Michi-Noeki

Ervaring van bezoeken

- Hoe vaak bezoekt u de Michi-Noeki? / Verwacht u de Michi-Noeki vaker te bezoeken?
- Wat doet u in de Michi-Noeki?
- Op welke momenten van de dag/week bezoekt u de Michi-Noeki?
- Bezoekt u de Michi-Noeki alleen of samen met iemand?
- Wat vindt u van de Michi-Noeki?
 - Wat vindt u positief/negatief
- Hoe zijn de interacties met de mensen in de Michi-Noek
 - Met medebezoekers/ vrijwilligers
- Zou u iets veranderen aan de Michi-Noeki?

Motivatie om te bezoeken

- Waarom bezoekt u de Michi-Noeki?
 - Hoe zou u uw tijd anders besteden?
- Waarom besloot u de MN te bezoeken?
 - De mensen? De locatie? Andere fysieke aspecten?
 - Heeft u getwijfeld om de MN te bezoeken?
 - Kunt u vertellen wat uw twijfels waren?
- Vindt u de MN uitnodigend of zijn er dingen die u tegenhouden om de Michi- Noeki te bezoeken?
 - In hoeverre houdt geld u tegen om de Michi-Noeki te bezoeken?
 - Wat vindt u van de sfeer in de MN? Is deze uitnodigend? (Heeft u een culturele drempel ervaren?)
 - In hoeverre beïnvloeden de mensen die normaal naar Michi-Noeki gaan u bij uw keuze om Michi-Noeki te bezoeken?

Sociale contacten bezoeken Michi-Noeki

- Wie ontmoet u bij de Michi-Noeki?
 - Zijn dit mensen die u al kende?
 - Zijn dit mensen die u nog niet kende?
 - Kunt u me vertellen of dit bewoners van de wijk zijn/mensen die in de wijk werken?
 - Onderhoudt u deze contacten ook buiten de Michi-Noeki?
 - Hoe onderhoudt u deze contacten?
- Als u zich weleens eenzaam voelt, biedt het bezoeken van de Michi-Noeki dan verlichting?
 - Op welke manier?

Basisvragen mobiliteit

- Hoe beweegt u zich binnen de wijk?
- Welke plekken bezoekt u in de wijk?
- Bent u tevreden over uw mobiliteit binnen en buiten de wijk?
- Gaat u tegenwoordig naar andere plekken in de buurt dankzij de Michi-Noeki?
 - Gaat u vaker de deur uit dankzij de Michi-Noeki?
 - Waarom? (zitplek, oplaadpunt, koffie, openbaar toilet, ...) Gaat u gericht naar de Michi-Noeki, of bezoekt u de Michi-Noeki op weg naar andere activiteiten in de wijk?
- Op welke andere plekken naast de Michi-Noeki ontmoet u mensen buiten uw huis?
 - Forum, café, buurtcentrum...
 - Vervangt de Michi-Noeki een van deze bezoeken op andere plaatsen?
- Heeft u door uw bezoek aan de Michi-Noeki andere wijkvoorzieningen leren kennen / gaan bezoeken? (Springplank voor activiteiten elders)
 - Probe: Heeft u door uw bezoek aan de Michi-Noeki het buurtcentrum bezocht?
- Welk cijfer zou u uw mobiliteit geven?
 - Gebruikt u hulpmiddelen?

Afronden

We hebben nog een paar laatste vragen, ter afsluiting van het interview.

- Is er iets wat we nog niet besproken hebben, wat u graag nog wilt vertellen?
- Hoe was het voor u om mee te doen aan dit interview?
- We hebben u dit al gevraagd tijdens het invullen van het toestemmingsformulier, maar voor de zekerheid: wilt u de uitkomsten van het onderzoek ontvangen? Zo ja, in welke vorm? We kunnen u een samenvatting op papier geven, of u erover vertellen, wat u liever heeft.

6.2 Interviewgids Michi-Noeki als participatieplek

Onderzoeksvraag

In hoeverre participeren wijkbewoners in de Michi-Noeki's en hoe ervaren zij deze participatie? Hier kan gedacht worden aan hoe bewoners, WerkPro deelnemers, en anderen betrokken raken bij de Michi-Noeki's, waarom ze besluiten erin te participeren, en hoe zij deze participatie evalueren.

Doel

Onderzoeken waarom WerkPro deelnemers, en anderen betrokken besluiten erin te participeren, en hoe zij deze participatie evalueren.

Inleiding

Bedankt dat u deelneemt aan het onderzoek naar de Michi-Noeki. Uw antwoorden in dit interview zijn erg waardevol voor dit onderzoek.

Wij willen graag weten hoe u het werken in de Michi-Noeki ervaart. Wij zijn geïnteresseerd in uw verhaal en er zijn geen 'foute' of 'goede' antwoorden. Alle informatie die u met ons deelt is waardevol.

We beginnen met wat algemene vragen over uzelf. Daarna zullen we u dingen vragen over uw werk in de Michi-Noeki. Daarna zullen wij specifiek praten over uw ervaringen met de Michi-Noeki en uw toekomstplannen.

Als u een pauze wilt nemen kunt u dat aangeven. U hoeft niet te antwoorden op vragen waar u geen antwoord op wilt geven. Dat kunt u gewoon zeggen. Het interview duurt maximaal een uur, afhankelijk van hoeveel u vertelt en we bespreken. Het interview kan dus wat langer of korter zijn. We proberen wel te mikken op maximaal een uur.

Het interview wordt, zoals u weet, opgenomen. Ik ga zo de recorder aanzetten. Heeft u verder nog vragen voordat we beginnen?

Algemeen

- Wat is uw leeftijd
- Woont u in de Oosterparkwijk?
 - Zo nee: Waar woont u?

Motivatie om te participeren

- Waarom bent u vrijwilliger geworden bij de Michi-Noeki?
 - Hoe?
 - Bent u tevreden over de keuze?
- Hoe vaak bent u aanwezig in de Michi-Noeki?
 - Zowel als vrijwilliger als bezoeker?

Ervaring participatie

- Wat voor werk doet u in de Michi-Noeki?
- Kunt u wat vertellen over uw collega's?
 - Is het een hecht team?
 - Type mensen (zelfde interesses, leeftijd...)
- Kunt u drie leuke kanten aan uw werk in de Michi-Noeki noemen?
- Kunt u drie minder leuke kanten aan u werk in de Michi-Noeki noemen?
- Heeft u nieuwe mensen leren kennen door dit werk?
 - Met wijkbewoners?
 - Met andere participanten?
 - Met anderen die zich professioneel of vrijwillig inzetten in de wijk (buiten de MN)

Evaring Michi-Noeki Algemeen

- Hoe lang blijven de bezoekers bij de Michi-Noeki?
 - Meer korte of langdurige bezoeken?
- Hoe is de algemene sfeer bij de Michi-Noeki?
 - Zijn de bezoekers tevreden/ontevreden, en waarover?
 - Regelmatige klachten, kritiekpunten...
- Wat voor type mensen komen langs?
 - Zijn er veel regelmatige bezoekers/ vaste klanten?
 - Komen de bezoekers vaker alleen of in een groep?
- Wordt de Michi-Noeki als bewuste ontmoetingsplaats gebruikt?
 - Spreken bezoekers af om naar de Michi-Noeki te komen?
 - Of is het vaker spontaan?
- Hoe inclusief ervaart u de Michi-Noeki?
 - Is er sprake van groepsvorming?

Toekomstperspectief

- Wat betekent de Michi-Noeki voor u?
 - Is het een waardevol onderdeel van uw dagelijks routine?
- Voldoet het werk aan je verwachtingen?
 - Zou u iets willen veranderen aan de Michi-Noeki? (voor de bezoekers/vrijwilligers)
- Wilt u voorlopig nog bij de MN betrokken blijven?
 - Hoe lang wilt u hier blijven werken?
 - Waarom wel/niet?
 - Overweegt u een volgende stap qua werk/vrijwilligerswerk?

Afronden

We hebben nog een paar laatste vragen, ter afsluiting van het interview.

- Is er iets wat we nog niet besproken hebben, wat u graag nog wilt vertellen?
- Hoe was het voor u om mee te doen aan dit interview?
- We hebben u dit al gevraagd tijdens het invullen van het toestemmingsformulier, maar voor de zekerheid: wilt u de uitkomsten van het onderzoek ontvangen? Zo ja, in welke vorm?
We kunnen u een samenvatting op papier geven, of u erover vertellen, wat u liever heeft.

Merkregistratie Michi-Noeki

Door schaalvergroting zijn in veel wijken kleinschalige voorzieningen zoals buurtwinkels verdwenen. Niet alleen worden hierdoor voorzieningen gemist, maar ook aanleidingen om even op stap te gaan en terloops iemand te ontmoeten. Michi-Noeki herstelt het schaalniveau dat nu ontbreekt met een toegankelijk netwerk en praktische voorzieningen. Zo worden verbanden in de wijk voor voetgangers hersteld.

Het concept Michi-Noeki

Michi-Noeki's zijn informele en laagdrempelige plekken waar je naar de wc kunt, een kopje koffie kunt drinken, informatie vindt, met vragen terecht kunt en waar een luisterend oor wordt geboden. De Michi-Noeki's zijn aan elkaar gekoppeld met 'Zilverdraad': makkelijk begaanbare verbindingroutes door de wijk. Michi-Noeki versterkt de sociale en fysieke infrastructuur. Langzame verkeersroutes door de wijk worden verbeterd en toevallige ontmoetingen gestimuleerd. Routes en halteplekken worden zorgvuldig stedenbouwkundig ingepast, met oog voor reeds aanwezige voorzieningen en initiatieven. Het Michi-Noeki concept kan in iedere wijk worden toegepast, maar krijgt op elke locatie een specifieke uitwerking. De afstemming met bewoners en betrokkenen ligt aan de basis van de locatie specifieke uitvoering van het concept.

Auteursrecht

Michi-Noeki is een concept dat door bureau Vollmer+partners zorgvuldig is uitgedacht en ontwikkeld vanuit expertise op het gebied van stedenbouw, architectuur en omgevingspsychologie. Om het concept op kwaliteit te kunnen bewaken heeft bureau Vollmer+partners Michi-Noeki als merknaam geregistreerd. De auteursrechten op de naam en het logo rusten bij bureau Vollmer+partners. Michi-Noeki mag als naam en logo alleen worden gevoerd als bureau Vollmer+partners bij de ontwikkeling en uitvoering betrokken is.

Aletta Advies

Aletta@rug.nl

Bezoekadres

House of Connections
Grote Markt 21
9712 HR Groningen

Telefoonnummer

050 363 27 64

Postadres

Aletta Jacobs School of Public Health
Postbus 716
9700 AS Groningen

SAMEN VOOR MEER GEZONDE JAREN, VOOR IEDEREEN